

Steekvlammen in de Europese Kerk

Pleidooien voor modernisering van de Kerk hoor je vaak, maar leiden ze tot verandering?

- Elf Duitse priesters bepleitten afschaffing verplicht celibaat
- Dergelijke pleidooien klinken geregeld, maar verandering blijft uit
- Toch zijn ze daarom niet noodzakelijk zin- of waardeloos

Christof BOUWERAERTS

Vorige maand uitten elf priesters van het Duitse aartsbisdom Keulen hun bezorgdheid over de toekomst van de Kerk. Na vijftig jaar van geregelde reflectie en uitwisseling van ervaringen achtten ze de tijd rijp om naar buiten te treden. In een open brief bepleitte het elftal onder meer de openstelling van het priesterschap voor vrouwen en gehuwde mannen. Het celibaat zou immers meer kwaad dan goed doen.

Sinds het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) steken dergelijke pleidooien om de Kerk te moderniseren geregeld de kop op. Al jaren lijkt het de hoogste tijd om de liturgie te verfrissen, vrouwen tot priester te wijden of de celibaatsverplichting voor priesters af te schaffen. Toch hebben dergelijke pleidooien veeleer het effect van een steekvlam. Na een periode van felle woorden en gedurfde voornemens gaat de storm uiteindelijk weer liggen en blijft alles gewoon bij het oude. Tot enige tijd later een nieuwe vlam ontsteekt.

„Dat verandering uitblijft, heeft allereerst te maken met de hiërarchische organisatie van de Kerk”, zegt Frank Bosman, theoloog aan Tilburg University.

„Dergelijke systemen zijn immers net gericht op het behoud van wat er is. De pausen Johannes-Paulus II en Benedictus XVI benoemden jarenlang bisschoppen en functionarissen met een veeleer conservatief profiel. Daardoor worden de verzuchtingen van progressieve gelovigen veelal niet behartigd door hun bisschop. Dat is althans zeker het geval in Nederland.”

Toch zijn bisschoppen niet altijd en overal ongevoelig voor verzuchtingen van gelovigen die ijveren voor modernisering. Zo braken in eigen land kardinaal De Kesel en de bisschoppen Hoogmartens van Hasselt en Harpigny van Doornik recentelijk nog een lans voor gehuwde priesters. Mgr. Bonny van Antwerpen dacht in de context van de bisschoppensynodes over het gezin in 2015 en 2016 luidop na over rituelen voor ongehuwd samenwonenden en een tweede kans voor echtgescheidenen.

„Steekvlammen tonen aan dat het geloofsvuur in Europa niet is geblust”

Uit het verloop van beide synodes bleek echter dat de West-Europese bisschoppen lang niet meer de enigen zijn die wegen op het beleid van de Kerk. Waar de Kerk in West-Europa almaar verder afbrokkelt, blijkt ze wereldwijd net te groeien. Vraag is dan ook of vooruitstrevende westerse katholieken niet behoorlijk alleen staan met hun verlangen naar modernisering van het kerkelijke denken en handelen.

„Mijn eigen ervaringen in Afrika en wat ik hoor van confraters die in Azië werken, leren me dat

er inderdaad behoorlijk wat verschillen zijn met West-Europa”, zegt de Vlaamse scheutist Jan Reynebeau. „Onze samenleving evolueert vandaag zo snel dat we ons vragen gingen stellen die zeker niet overal zo sterk leven. Zo lijkt priesterschap voor vrouwen me in een Afrikaanse context niet aan de orde te zijn.”

Zijn vooruitstrevende West-Europese katholieken pioniers die moeten opboksen tegen een weerbarstige meerderheid? Of zijn het net verdwaalde schapen, die zelf het spoor van de waarheid bijster raakten?

„Die vraag kun je niet met volledige zekerheid eenduidig beantwoorden”, geeft Frank Bosman toe. „Steeds zocht de Kerk al strompelend en ploeterend naar de waarheid. Tegelijk blijft overeind dat lokale Kerken ruimte nodig hebben om te zoeken naar hoe ze universele waarden kunnen toepassen in hun concrete context. Dat brengt onvermijdelijk spanningen met zich mee. De kern van gelovig-zijn bestaat er volgens mij echter net in dat je in vertrouwen met die spanningen omgaat.”

Ook Anne Vandenhoeck, pastoraaltheologe aan de KU Leuven, gelooft in de waarde van de steekvlammen. „Ze zijn onder meer van belang om gelovigen te stimuleren hun reflectie- en handlungsproces voort te zetten”, zegt ze. „De steekvlammen komen bovendien niet van buitenaf, maar van ‘binnenstaanders’ die bekommerd zijn om de toekomst van de Kerk. Ze zijn een teken van sterk engagement en tonen aan dat het geloofsvuur ook in Europa niet is geblust.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Waarheid

„Eén van de meest moeilijk te doorgronden begrippen die een mens kan hanteren, is ‘waarheid’. Wat is waar en wat is niet waar? Dat is een fundamentele vraag die weinig wetenschappers met zekerheid durven te beantwoorden. Zelfs in kwesties van geloof en religie, waarin waarheid een cruciaal en fundamenteel begrip is, is het uiterst delicaat om iets uit te roepen tot absolute waarheid. Niet omdat de waarheid niet zou bestaan, maar omdat het bijzonder moeilijk is om haar met zekerheid te vatten.

In ons wereldse leven is waarheid vaak bevattelijker, maar niet eenvoudiger. De vraag wat we in de wereld om ons heen mogen geloven en wat niet, is geregeld een bron van twijfel. Zeker in grote maatschappelijke debatten wordt de strijd om de waarheid in toenemende mate een politiek slagveld, waarop alles toegelaten is.

Neem nu de volksraadpleging over de Brexit. Eén dag nadat de bevolking van het Verenigd Koninkrijk ervoor koos om uit de Europese Unie te stappen, maakte politicus Nigel Farage een bocht van 180 graden. Zijn bewering dat de staat wekelijks 350 miljoen Britse pond aan de EU betaalde bleek niet te kloppen en de belofte om dat geld voortaan te spenderen aan het gezondheidsbeleid bleek een luchtbel te zijn. De kiezers waren twee keer bedrogen.

Intussen zitten we al een fase verder. De entourage van de kersverse president van de Verenigde Staten heeft een nieuw concept uitgevonden, ‘alternatieve feiten’. De werkelijkheid bevat hen niet? Dan creëren ze toch gewoon een alternatieve realiteit. Te weinig toeschouwers bij de inauguratie van de president? Dan passen ze het cijfer aan. Of wat te denken over een verwijzing naar ‘het bloedbad van Bowling Green’ als argument in het migratiebeleid? Dat bloedbad bestaat eenvoudigweg niet. De waarheid gaat op de schop.

We kunnen grapjes maken over die en andere stuntelige ‘alternatieve waarheden’, maar hoe onderscheiden we als burgers nog waarheid van leugen? Ook bij ons circuleren op het internet en via de sociale media tal van beweringen en cijfers, waarvan vele de toets met de werkelijkheid niet doorstaan. Op die manier ontstaan hardnekkige mythes, vooroordelen of valse beschuldigingen, die moeilijk weg te werken zijn omdat ze blijven opduiken. Mensen *lijken* en delen berichten op Facebook, of sturen e-mails door die een eigen leven gaan leiden.

De waarheid bevat hen niet? Dan creëren ze toch gewoon een alternatieve realiteit

Allereerst moeten politici op hun hoede zijn en de nodige discipline opbrengen. „In de politiek is een woord ook altijd een daad”, sprak Herman Van Rompuy recentelijk in het weekblad *Knack*. Wijze woorden. Politieke leiders moeten beseffen dat hun woorden niet zonder gevolgen zijn. De politieke debatstijl glee de voorbije decennia al te vaak af naar simplisme en slogans. De werkelijkheid wordt gekneed en gebogen om toch maar in een verhaal te passen. Een gevaarlijke ontwikkeling.

De pers heeft een belangrijke rol te vervullen in het achterhalen van wat waar is, of minstens van wat geloofwaardig en aantoonbaar is. Diverse media pakken tegenwoordig uit met *fact checks*. Dat is goed, maar het blijft een veeleer occasionele aanpak. Journalisten moeten systematisch de vraag durven te stellen wat juist of fout is, welke boude beweringen nuancering verdienen en welke mythes moeten worden doorprikt. Dat komt zowel de geloofwaardigheid van de media ten goede als de kwaliteit van het publieke debat. De media moeten ook ver weg blijven van sensatie en oppervlakkigheid. Wat ze zeggen en schrijven, moet betrouwbaar zijn. Als mensen de media niet meer vertrouwen, brouwt ieder zijn eigen waarheid.

Laten we resoluut nee zeggen tegen ‘alternatieve feiten’. Uiteindelijk is dat niets anders dan een vriendelijker klinkend synoniem van wat we ooit simpelweg leugens noemden.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

Europese bisschoppen wegen lang niet als enigen op het beleid van de Kerk. © KNA-Bild